

Nr 480

Av herrar Helén och Hansson i Skegrie, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 90, med förslag till ny tulltaxa, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 90 med förslag till ny tulltaxa föreslås, att tullskyddet för inhemsk tillverkning av penicillin skall upphöra per den 31 dec. 1960. Det nuvarande tullskyddet utgör 30 öre för en million internationella enheter (megaenhet) och infördes så sent som 1952. Intill 1950 skyddades branschen i viss mån av de administrativa bestämmelserna om importreglering. Avvecklingen av dessa inträffade ungefär samtidigt med ett av överproduktion framkallat kraftigt prisfall på den internationella marknaden, varvid den inhemska tillverkningen kom i ett trängt läge. Tullen infördes då ur beredskapssynpunkt för att vidmakthålla en inhemsk tillverkning.

Penicillin är ett av våra viktigaste läkemedel. Riklig tillgång på penicillin under krigstid är ett krav ur beredskapssynpunkt, speciellt med hänsyn till tillkomsten av vissa nya stridsmedel. De flesta industriländer har därför byggt upp penicillinindustrier med en betydande överkapacitet för att tillgodose krigsbehov.

Tillverkningsmekaniken för penicillin är komplicerad och kräver stora anläggningskostnader. En fullgod beredskap uppkommer endast om fabriken drivs kontinuerligt i relativt stor omfattning. Flertalet industriländer utbjuder därför överskottskvantiteter på världsmarknaden till mycket låga priser. Samtidigt upprätthåller dessa länder ett effektivt skydd för sin tillverkning genom tullar och/eller administrativa åtgärder. Detta har fått till följd, att exportmarknaden i världen är mindre än normalt, vilket ytterligare befordrat tendensen till artificiella prissättningar.

Majoriteten inom tulltaxekommittén ansåg i sitt betänkande (SOU 1956: 15 sid. 231) att tullen »i dagens läge icke kan reduceras utan risk för produktionens bestånd». Med hänsyn därtill föreslog kommittén oförändrad tullsats. Kommittén fann emellertid, att tullskyddet framdeles borde omprövas, sedan ytterligare erfarenheter vunnits. Beträffande tullskyddets höjd kan nämnas, att det för vissa preparat blivit starkare relativt sett sedan 1952, beroende på sjunkande världsmarknadspriser. Härvidlag bör emellertid beaktas, att tullskyddet 1952 sattes till 30 öre per megaenhet i stället för yrkade 60 öre, just med hänsyn till väntade prisförändringar. Vidare kan den internationella låga prissättningen av förut anförda skäl inte be-

traktas som normal. Medicinalstyrelsen, som enligt sin instruktion har priskontrollerande uppgifter i fråga om läkemedelspriserna, har ej heller i sitt yttrande över tulltaxekommitténs förslag funnit anledning att ändra den ståndpunkt, man intog, då 1952 års tullförslag tillstyrktes och lämnar därför sitt bifall till fortsatt tullskydd för inhemsk penicillintillverkning.

Den inhemska penicillintillverkningens betydelse ur beredskapssynpunkt för vår krigsförsörjning är uppenbar och understrykes av flera remissinstanser, bl. a. av försvarets sjukvårdsstyrelse. Det är vidare tydligt, att den svenska tullsatsen vid en internationell jämförelse inte är protektionistisk. Ett uppgivande av tullskyddet torde tvärtom vara en tämligen unik åtgärd i ett läge, där de flesta industriländer ur beredskapssynpunkt anser sig böra värna om den inhemska tillverkningen av en så betydelsefull krigsförnödenhet, allrahelst som detta skulle få till följd att den inhemska tillverkningen lades ned. Utom beredskapssynpunkter kan andra vägande invändningar resas mot en sådan tullpolitik. Betydande investeringar har i vårt land gjorts både i fråga om forskning vid laboratorier genom en kvalificerad forskarstab och för utveckling av fabriker med en tränad arbetarstab. Penicillintillverkningen utgör den vetenskapliga och tekniska grundvalen för vidare forskning och utveckling av nya former av antibiotika. En nedläggelse gör dessa investeringar onyttiga och kringskär möjligheterna för fortsatta inhemska framsteg på detta område. Att risken för en nedläggelse av den svenska tillverkningen är en realitet framgår bl. a. av att en av tillverkarna, AB Kabi, i skrivelse till försvarets sjukvårdsstyrelse och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap förklarar sig tvungen att uppsäga gällande avtal med dessa myndigheter om tillverkning, lagring och omsättning av penicillin, om tullskyddet upphör. En sådan nedläggning av svensk industri framstår som särdeles beklaglig, när den nordiska och europeiska marknaden befinner sig i ett ovisst läge. Resultatet skulle kunna bli, att svensk industri tvingas till nedläggelse, innan de internationella handelshindren avvecklas, trots att den kanske reellt sett vore livskraftig på en fri internationell marknad.

Under diskussionerna om denna tullfråga har inom tulltaxekommittén påpekats, att de svenska tillverkarna jämväl framställer andra antibiotika än penicillin och att de ej begärt tullskydd för dessa. Det borde således vara möjligt att bibehålla även penicillintillverkningen utan tullskydd, menade man. Häremot må endast anföras, att såväl kommersiella synpunkter som det patenträttsliga läget är ett helt annat för penicillin än för andra antibiotika.

Motviljan mot tullar på läkemedel beror givetvis på att man ogärna vill fördyra läkemedel genom avgifter till det allmänna. Skulle den inhemska tillverkningen upphöra, blir det emellertid nödvändigt att sörja för en betydande utökning av lagring av penicillin för beredskapsändamål. Kostnaderna härför blir dryga med hänsyn till att det rör sig om en föga hållbar vara.

där förråden relativt ofta måste förnyas. Kostnaden för erforderlig lagerhållning belöper sig till miljonbelopp. Denna belastning måste sättas mot den eventuella vinsten av tullfrihet. Förekomsten av inhemsk industri har möjliggjort, att den nuvarande beredskapslagringen kunnat ordnas för en relativt låg kostnad. Det har förut framhållits, att en industriell beredskap på detta område kräver kontinuerlig drift redan i fredstid och sålunda ej kan ersättas med någon industri »i malpåse». Då det allmännas lagringskostnader vid en nedläggning av den inhemska tillverkningen hittills inte är officiellt redovisade, torde sakkunniga t. ex. inom medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd och försvarets sjukvårdsstyrelse böra yttra sig i denna fråga innan riksdagen tar slutlig ställning till tullskyddets avvägning.

För sin negativa hållning i fråga om tullskyddet åberopar departementschefen bl. a., att fyra reservanter inom tullkommittén uttalat sig mot tullskyddet. Reservanterna har fått stöd från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, som menar, att andra stödformer än tull, exempelvis subvention av inhemsk industri, bör tillgripas. Här må endast erinras om ett sådant förslags oläglighet med hänsyn till nuvarande påfrestningar på statens finanser. Denna möjlighet avisades även av dåvarande departementschefen, när 1952 års tullbeslut fattades. Utskottet anslöt sig vid sin behandling också enhälligt till dåvarande departementschefens hållning.

Ett avgörande skäl för den nuvarande departementschefens inställning torde vara Sveriges förhållande i fråga om den tilltänkta anslutningen till en gemensam nordisk marknad. Det nordiska förslaget till gemensam tulltaxa utgår nämligen ifrån tullfrihet för penicillin efter en övergångsperiod av fem år. Tullfriheten tillkom efter danskt yrkande. Danmark har en väl utbyggd penicillinindustri utan nämnvärt tullskydd. Administrativa bestämmelser skyddar emellertid i stället denna industri, så att utländsk konkurrens på den danska marknaden är i det närmaste omöjlig. Danmark exporterar penicillin till Sverige. Trots tull säljs ett danskt preparat för 0,94 svenska kronor per megaenhet. I Danmark betingar samma preparat 1,70 à 1,80 svenska kronor per megaenhet. Dessa förhållanden visar, att den danska konkurrensen knappast är sund. Till skillnad från Danmarks rent prohibitiva handelspolitik på detta område må framhållas, att den nuvarande svenska penicillintullen ej hindrat import. Importen sista halvåret 1957 uppvisade tvärtom en fördubbling i förhållande till samma period 1956. Den svenska hållningen till det nordiska förslaget är mot denna bakgrund förvånande och hör revideras. I själva verket torde nämligen de svenska skälen för att bibehålla en inhemsk penicillinindustri väga tyngre än Danmarks, som ju är anknutet till en internationell försvarsallians och kan basera sin försörjning på allierade insatser, medan däremot Sveriges neutralitet i stor utsträckning hänvisar oss till självförsörjning.

I en följdproposition nr 128 till tulltaxepropositionen har föreslagits vissa

ändringar i tulltaxeförordningen. Sålunda föreslås bl. a. en sådan lydelse av 2 § tulltaxeförordningen, att Kungl. Maj:t skall kunna medgiva tullbefrielse för ämnen, som används vid läkemedelsframställning. Undantag har gjorts för penicillin samt salter och derivat därav, ävensom för material för tillverkning av dessa produkter. Undantaget har fått begränsad giltighet till den 1 januari 1961. På grund av vad i denna motion anförts bör denna undantagsbestämmelse gälla utan tidsbegränsning.

Under hänvisning till det anförda hemställs,

att riksdagen måtte

1. — i första hand — besluta enligt tulltaxekommitténs förslag, innebärande att penicillin samt salter och andra derivat därav ävensom läkemedel, innehållande penicillin, skall beläggas med en tull av 30 öre per miljon internationella enheter,
2. — därest yrkandet under punkt 1. ej kan bifallas — besluta att tullsatsen 30 öre per miljon internationella enheter tills vidare bibehålls oförändrad och att frågan om tullsatsen tas upp till förnyad prövning år 1960,
3. — med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 128 innehållande förslag om ändring av tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) — besluta, att bestämmelserna i 2 § 1 mom. vid a) och b) icke skola äga tillämpning å penicillin samt salter och andra derivat därav, ej heller å varor, vilka är avsedda att användas uteslutande som material för tillverkning av nämnda produkter.

Stockholm den 9 april 1958

Gunnar Helén

Nils G. Hansson
i Skegrie